

Vad händer med de immateriella tillgångarna i en konkurs?

Av Hanna Tilus och Johan Hörnberg

Att de immateriella tillgångarna blir alltmer värdefulla för företag är numera en väl etablerad sanning. Dessa tillgångarna kan exempelvis utgöras av patent till uppfinningar som är väsentliga för företagets verksamhet eller avgörande för företagets bästsäljande produkt, viktig know-how, företagsnamn eller varumärken förenade med värdefull goodwill och ett högt anseende. Tidigare i år uppskattade WPP och Millward Browns årliga ranking av världens mest värdefulla varumärken Apples varumärke till 185 miljarder dollar. Men även betydligt mindre företags tillgångar kan till en betydande del utgöras av immateriella tillgångar.

För att dessa tillgångar ska kunna användas fullt ut i verksamheten krävs bland annat att de kan utgöra säkerhet i finansieringen av företagets verksamhet. För att tillgångarna ska kunna belånas måste en långivare veta vilket värde tillgångarna har när låntagaren inte kan fullgöra sina åtaganden. Vilket värde har då immateriella tillgångar i en konkurs? Vad händer när bolaget/låntagaren går i konkurs? Här försöker vi ge några råd om hur den som tar immateriella tillgångar som säkerhet eller den som förvärvar immateriella tillgångar i konkurs kan resonera för att säkra sin position.

Pantsättning utmärks av stor osäkerhet

De sakrättsliga aspekterna på immaterialrätten utmärks av stor osäkerhet, och både lagstiftning och praxis är mager på området. Det är i sig ett hinder mot en effektiv kreditmarknad för bolag med stor andel immateriella tillgångar. I den här artikeln försöker vi belysa några problem som kan uppkomma och som vi regelbundet stöter på i vår verksamhet från våra respektive verksamhetsgrenar av juridiken avseende immateriella tillgångar i konkurs. Artikelns omfattning medger inte här fördjupning i eventuella skillnader mellan de olika immateriella rättigheterna.

I det inledande skedet i en konkurs kart-

lägger konkursförvaltaren vilka av konkursgäldenärens (bolaget som försatts i konkurs) tillgångar som ingår i konkursboet. Huvudregeln är att all egendom som tillhör konkursgäldenären och är sådan att den kan utmätas ska ingå i konkursboet (se 3 kap 3 § konkurslagen). Redan här kan vi notera att egendom som omfattas av ett sakrättsligt giltigt överlåtelseförbud inte heller kan utmätas (se 5 kap 5 § utsköningsbalken). Avseende de immateriella tillgångarna ger officiella register enbart en vägledning när det gäller vilka av dessa tillgångar som ingår i konkursboet eftersom det sakrättsliga skyddet uppnås i och med avtalet. En immateriell tillgång kan ha överlåtits både i ett och flera led utan att någon anteckning i registret gjorts.

Avtalet kan vara muntligt eller skriftligt även om det senare är att föredra ur bevisynpunkt. En konkursförvaltare måste också inhämta information om de immateriella tillgångarna är belastade på något sätt. Det kan bland annat vara frågan om att de är pantsatta som säkerhet för konkursgäldenärens skulder. För att en pantsättning av en immateriell rättighet ska vara giltig och ha sakrättslig verkan krävs i de flesta fall både ett skriftligt avtal och registrering hos PRV (se t ex § 96 i patentlagen). Att pantsättningen är registrerad utgör en presumtion men saknar betydelse om det inte går att styrka pantsättningen med ett underliggande avtal. I andra fall

kan det vara nödvändigt att säkerställa pantsättningen/säkerställande på annat sätt, det gäller bland annat upphovsrättigheter.

Vid licensavtal

När det gäller licenser av olika slag är konkursgäldenären inte sällan part i ett eller flera licensavtal, t ex varumärkeslicenser eller patent- och know-how-licenser. Konkursgäldenären kan således både vara licensgivare och licenstagare.

Ett licensavtal kan registreras men det är inte en förutsättning för att licensen ska vara giltig (se t ex § 44 patentlagen). En immaterialrättslig licens uppnår dock redan i och med avtalet sakrättsligt skydd, såväl mot andra förvärvare av samma rättighet som mot borgenärer på motpartens sida.

En vanlig fråga är huruvida klausuler som ger en part rätt att säga upp avtalet vid den andra partens konkurs, s k ipso facto-klausuler, är giltiga. Sådana är emellertid i princip alltid ogiltiga då de diskriminerar konkursgäldenärens borgenärer och frågan blir då vad som händer med licensen vid en konkurs.

Generellt om avtal vid konkurs

Huvudregeln är att ett konkursbo har inträdesrätt i konkursgäldenärens avtal

© StockXchng

och konkursboet har vanligtvis alltid rätt att träda in i t ex ett licensavtal. Från huvudregeln finns vissa undantag som när avtalet förutsätter personlig fullgörande av konkursgäldenären samt när det rör sig om personligt samarbete eller ett personligt förtroendeförhållande. I nämnda situationer ska motparten inte behöva finna sig i att någon annan utför förpliktelse enligt avtalet.

För det fall konkursboet väljer att träda in i ett avtal ersätter konkursboet konkursgäldenären som part i avtalet och omfattas då av samtliga rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet. Motparten kan också kräva säkerhet för konkursboets fullgörande av avtalet. I normalfallet väljer konkursboet emellertid att avstå från rätten att träda in i konkursgäldenärens avtal eftersom det kan vara svårt att fullt ut förutse konsekvenserna av ett inträde. Inte sällan söker konkursboet istället träffa ett nytt avtal med motparten.

Om konkursgäldenären är licensgivare och konkursförvaltaren avstår från att träda in i avtalet ses det som ett avstående av tillgången. Licenstagaren kan dock sannolikt fortsätta utöva sin rätt enligt licensavtalet om licenstagaren har en sakrättsligt skyddad rättighet och kan göra sitt anspråk gällande i konkursen avseende konkursgäldenärens eventuella skyldigheter enligt licensavtalet, t ex i form av teknisk vidareutveckling eller teknisk

support. Licensen riskeras emellertid att urholkas genom att viktiga biförpliktelser inte är sakrättsligt skyddade och licenstagaren kvarstår då med rätten att framställa skadeståndskrav.

Om konkursgäldenären i stället är licenstagare så följer inte licensen automatiskt med tillgångarna till en förvärvare utan utgångspunkten är att ett avtal explicit ska ange att licensen är överlåtbar för att den ska kunna överlätas. När konkursgäldenären däremot är licenstagare till en licens som är oåterkallelig och det inte kvarstår några prestationer från licensgivaren är licensen att jämställa med en överlåtelse och i sådana fall är det sannolikt att rättigheten ingår i konkursboet och kan överlätas till tredjeman.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis för en kreditgivare eller förvärvare av tillgångar i ett konkursbo är det viktigt att analysera grundligt om tillgången överhuvudtaget ingår i konkursen, om den är realiserbar och undersöka om tillgången sedan tidigare i övrigt är belastad på något sätt, eftersom det kan ha en avgörande betydelse för värdet av tillgångarna.

Konkursförvaltaren säljer vanligtvis tillgångarna i konkursboet i befintligt skick utan att lämna några garantier vilket innebär att förvärvaren står hela risken. Vidare

sker en försäljning vanligtvis en kort tid efter konkursutbrottet vilket innebär att konkursförvaltaren ofta haft en begränsad insyn i konkursgäldenärens verksamhet. En förvärvare av immateriella tillgångar från ett konkursbo bör därför vara mycket noggrann i sin undersökning av tillgångarna och de belastningar som kan finnas för att säkerställa att den tillgång man förvärvat är i det skick man förväntat sig.

Hanna Tilus

advokat och verksam vid Advokatfirman Lindahl i Stockholm. Hanna är specialiserad inom immaterialrätt och arbetar huvudsakligen med kommersiella avtal, licensiering och tvistlösning på immaterialrättsområdet.

Johan Hörnberg

advokat och verksam vid Advokatfirman Lindahl i Stockholm. Johan är specialiserad inom obeståndsrätt och arbetar huvudsakligen med konkurser, företagsrekonstruktioner och likvidationer.